

به نام خدا

# آموزش به شیوه نمایشی و قصه گویی زمینه ساز خلاقیت دانش آموزان

مولفان :

حسین مقصودی ولنی

راضیه پورعلی نیرسی

محبوبه محمدنژاد

فاطمه احمدی دلسم

سلیمه اسحق نیموری

انتشارات شرفی

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: مقصودی ولنی، حسین، ۱۳۸۰  
عنوان و نام پدیدآور: آموزش به شیوه نمایشی و قصه گویی زمینه ساز خلاقیت دانش آموزان/ مولفان حسین مقصودی ولنی، راضیه پورعلی نیرسی، محبوبه محمدنژاد، فاطمه احمدی دلسم، سلیمه اسحق نیموری.  
مشخصات نشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.  
مشخصات ظاهری: ۱۲۴ ص.  
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۶۷-۸  
وضعیت فهرست نویسی: فیپا  
موضوع: آموزش به شیوه نمایشی و قصه گویی - خلاقیت دانش آموزان  
شناسه افزوده: پورعلی نیرسی، راضیه، ۱۳۷۴  
شناسه افزوده: محمدنژاد، محبوبه، ۱۳۶۷  
شناسه افزوده: احمدی دلسم، فاطمه، ۱۳۵۸  
شناسه افزوده: اسحق نیموری، سلیمه، ۱۳۶۴  
رده بندی کنگره: PN۲۱۸۳  
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۳۸  
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۵۱  
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: آموزش به شیوه نمایشی و قصه گویی زمینه ساز خلاقیت دانش آموزان  
مولفان: حسین مقصودی ولنی - راضیه پورعلی نیرسی - محبوبه محمدنژاد  
فاطمه احمدی دلسم - سلیمه اسحق نیموری  
ناشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)  
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر  
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد  
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳  
چاپ: زیر جلد  
قیمت: ۱۲۴۰۰۰ تومان  
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:  
<https://chaponashr.ir/ketabresan>  
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۶۷-۸  
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵  
[www.chaponashr.ir](http://www.chaponashr.ir)



## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار.....
۹	فصل اول: مبانی نظری قصه گویی.....
۹	مفهوم قصه گویی.....
۹	تاریخچه قصه گویی.....
۱۰	تاریخچه قصه گویی در ایران.....
۱۱	انواع قصه گویی در ایران.....
۱۳	اهداف قصه گویی.....
۱۳	اهداف آموزشی در قصه گویی.....
۱۵	نقش آموزشی قصه در برنامه درسی ابتدایی.....
۱۶	نقش قصه گویی در انتقال مفاهیم تربیتی.....
۱۷	فواید تربیتی قصه گویی.....
۱۹	استفاده از قصه گویی در تقویت باورهای دینی.....
۲۰	ارزشهای اخلاقی قصه گویی.....
۲۱	ارزشهای تاریخی و فرهنگی و ملی قصه گویی.....
۲۲	تاثیرات قصه گویی در کلاس درس.....
۲۲	معیار های انتخاب قصه ی خوب.....
۲۴	اهداف قصه گویی برای کودکان.....
۲۶	نقش قصه گوی خوب.....
۲۷	ویژگی های قصه گوی خوب.....
۲۹	زمان، مکان و فضا های قصه گویی.....
۳۱	روش های قصه گویی.....

۳۵	فصل دوم: نمایش خلاق.....
۳۵	تعریف نمایش .....
۳۶	خاستگاه نمایش .....
۳۹	نمایش خلاق (Creative Drama).....
۴۰	نمایش خلاق چیست؟ .....
۴۱	فلسفه اجرای نمایش با نوجوانان .....
۴۴	نمایش خلاق در عمل .....
۴۷	دلیل استفاده از نمایش خلاق در کلاس درس چیست؟ .....
۴۹	فصل سوم: پیشرفت تحصیلی .....
۴۹	تعاریف و ویژگی های پیشرفت تحصیلی .....
۵۰	اهمیت پیشرفت تحصیلی .....
۵۲	معیارهای پیشرفت تحصیلی .....
۵۳	عوامل مهم تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی .....
۵۷	عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی .....
۶۴	عوامل مخل در پیشرفت تحصیلی .....
۶۵	اهمیت بررسی پیشرفت تحصیلی .....
۶۵	رابطه خودتنظیمی و باورهای انگیزشی با پیشرفت تحصیلی .....
۶۷	فصل چهارم: خلاقیت .....
۶۷	تعاریف خلاقیت .....
۷۱	مراحل خلاقیت .....
۷۳	تحول خلاقیت در طول زندگی .....
۷۴	اجزای تشکیل دهنده خلاقیت .....
۷۶	پیش نیازهای داشتن خلاقیت .....
۷۷	تفاوت خلاقیت با تفکر واگرا .....
۷۷	تقویت مهارت خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان .....
۷۸	ویژگی های دانش آموزان خلاق .....
۸۰	پرورش خلاقیت در خانواده .....

۸۱	..... معلم و نقش او در پرورش خلاقیت دانش آموزان
۸۲	..... راهکارهای پرورش خلاقیت
۸۶	..... راهکارهایی برای کشف استعدادها و خلاقیت در دانش آموزان
۹۰	..... نگاهی به روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۹۲	..... کلاس درس و خلاقیت
۹۳	..... گام های دست یابی به خلاقیت
۹۶	..... نقش خلاقیت و نوآوری در پیشرفت دانش آموزان، تاثیر معلم در ایجاد خلاقیت
۹۷	..... تاثیر خلاقیت معلمان بر خلاقیت دانش آموزان
۹۸	..... معلم و شیوه‌های پرورش تفکر اخلاق
۱۰۱	..... <b>فصل پنجم: نظریه های خلاقیت</b>
۱۰۱	..... دیدگاه‌های خلاقیت
۱۰۴	..... نظریه های خلاقیت
۱۰۹	..... عوامل مؤثر در سنجش خلاقیت
۱۰۹	..... مولفه های خلاقیت
۱۱۱	..... مراحل خلاقیت
۱۱۳	..... <b>منابع و مآخذ</b>
۱۱۳	..... منابع فارسی
۱۲۲	..... منابع لاتین



## پیشگفتار

امروزه پرورش و تولید فکر، اندیشه و ایده والاترین هدفی است که در سرلوحه هر نظام فکری تعلیم و تربیت هر قوم و ملتی قرار دارد. آرزو و هدف ملتها داشتن انسانهای متفکر و خلاق با اندیشه های والاست تا از طریق آن بهترین شرایط زندگی فردی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را برای هموعان خویش فراهم آورند. آموزش و پرورش یکی از مهمترین و بهترین نهاد تأثیرگذار بر افزایش میزان خلاقیت در افراد جامعه است. از این رو یکی از اهداف اصلی و دغدغه اساسی نظام تعلیم و تربیت پرورش خلاقیت و آموزشهای خلاق به یادگیرندگان است و گام نخست در انجام این مهم شناسایی مبانی خلاقیت و استفاده کاربردی آنهاست.

در این زمینه آزوبل (۱۹۹۹) معتقد است خلاقیت یکی از مبهم ترین و مغشوش ترین اصطلاحات در روانشناسی و تعلیم و تربیت امروز است. این ابهام به دلیل انتزاعی بودن این مفهوم است و به معنی پیچیدگی جریان خلاقیت نیست چرا که خلاقیت را میتوان به راحتی در زندگی روزانه حس کرد و آن را لمس نمود.

خلاقیت عبارت است از به کارگیری کامل تواناییهای ذهنی برای ایجاد یک فکر یا راه حل یا مفهوم نو نسبت به خود شخص خلاق. از سوی دیگر شکوفایی استعدادهای دانش آموزان که از طریق سنجش پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار می‌گیرد، یکی دیگر از اهداف آموزش و پرورش به حساب می‌آید. پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از متغیرهایی است که از دیرباز مورد توجه بوده و تحقیقات بسیاری را به خود اختصاص

داده است. متخصصان تعلیم و تربیت همواره کوشیده اند شرایطی را فراهم آورند تا محصلان، بیشترین کارایی تحصیلی را از خود نشان دهند.

پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش آموزان تحت تأثیر عوامل مختلفی است که اگر این عوامل مورد شناسایی قرار گیرند، به خوبی میتوان به اهداف نظام تعلیم و تربیت دست یافت. تحقیقات نشان داده اند که با کمک گرفتن از روش قصه گویی میتوان تغییرات شگرفی در زمینه ی یادگیری، سوادآموزی و خلاقیت کودکان ایجاد کرد.

قصه گویی یکی از بهترین روشها برای ورود به دنیای کودکان است که به آنها می آموزد چگونه با مشکلات، خلاقانه برخورد و آن را حل کنند. قصه نوعی روایت خواندنی یا شنیدنی است که در آن چگونگی روند تعامل و کنش مندی یک شخصیت با موضوعی بر اساس هدف، تحلیل، دیدگاه و نتیجه ی موردنظر نویسنده یا قصه گو بیان می شود. آربوثنات (۲۰۰۳) معتقد است قصه ها سازمان دهنده و تقویت کننده افکار، احساسات، اعتقادات و رفتارهای مردم است قصه گویی سطح علاقه و در نتیجه میزان مشارکت یادگیرندگان در فعالیت گروهی را افزایش میدهد و محیط یادگیری و پرورش فکری کودکان را از حالت خشک و آمرانه و معلم محوری جدا کرده و مولد تفکر خلاق می شود



## فصل اول

### مبانی نظری قصه گویی

#### مفهوم قصه گویی

قصه گویی در لغت به فعالیتی گفته می‌شود که منجر به گفتن قصه گردد ولی در اصطلاح، لحظه‌های ناب و غیر قابل تکراری است که قصه‌گو با بهره‌گیری از قابلیت‌های وجودی، زبان اندام و ابزار توانمندی چون لحن و کلام، در ذهن شنونده خلق می‌کند تا مخاطب بتواند حوادث و شخصیت‌های قصه را با تمام وجود درک کند و در این تجربه‌ی مشترک و آفرینش هنرمندانه، همراهی‌اش کند. «دیویی چمبرز» نویسنده‌ی کتاب قصه‌گویی و نمایش خلاق معتقد است که «قصه‌گو و شنونده با هم دست به خلق جهانی می‌زنند که براساس کلمه‌ها و تخیل بنا شده است». از این گفته می‌توان نتیجه گرفت که قصه‌گویی فعالیتی است دو طرفه و شنونده‌ی قصه هم به اندازه‌ی گوینده‌ی آن در شکل‌گیری این هنر نقش دارد. این نکته‌ای است که قصه‌گو باید همواره به آن توجه داشته باشد و لحظه‌ای از آن غافل نباشد. شنونده نه تنها در تعریف قصه‌گویی بلکه در انتخاب قصه و شیوه‌ی اجرا نیز، عامل تعیین‌کننده است (جمال زاده، ۱۳۹۳)

#### تاریخچه قصه گویی

قصه و قصه‌گویی از زمان پیدایش زبان در فرهنگ و ادبیات ما وجود داشته است. در ادبیات شفاهی قصه‌گویی قدیمی‌ترین شکل آن است. از هزاران سال پیش از آن که